

אלא, פשיטא, שהברייתא מדברת בזמן שבת המקדש קיים.

ובמאי עסקינן, באיזה בכור מדובר? אילימא בבעל מום, לא יתכן לומר כן, הא דומיא דשלמים קתני, ובשלמים בודאי מדובר בתמימים, והם ממון בעלים בחייהם⁽³⁵³⁾, ואין בהם מעילה [אלא באימורין אחרי זריקת דם].

ובשלמא בבכור שייך לחלק, כחילוקו של רב נחמן, בין תם לבעל מום, משום דבכור תם יש לומר שלא זכה בו הכהן אלא משולחן גבוה אחרי הקטרת האימורין, ואילו בעל מום שאינו עומד להקרבה זוכה בו מיד. אבל לגבי שלמים, לא יתכן לומר שהבעלים זוכין בהם משולחן גבוה, והלא אף כשהן תמימין הרי הן של בעליהם. ובין תמימין ובין בעלי מומין הרי הן של בעליהן, ושפיר נקראים "בעמיתו" [לדעת רבי יוסי הגלילי].

אלא, לאו, הברייתא מדברת בבכור תם, ועליו חייבה הברייתא [לכל הדעות] קרן חומש ואשם על כפירתו, והוא נקרא "בעמיתו", ושמע מינה: אית ליה לכהן זכייה בגוויה. וקשה על רב נחמן?

ודחינן: **אמר רבינא: לעולם⁽³⁵⁴⁾ מדברת ח-ב הברייתא בתם, ומכל מקום, אין מהברייתא קושיה על רב נחמן, כי הברייתא אינה מדברת בבכור העומד להקרבה, אלא:**

ובבכור בחוצה לארץ⁽³⁵⁵⁾ והכהן זוכה בו מחיים ואינו זוכה בו משולחן גבוה כי מן הסתם אינו עומד להקרבה, כמו שיבאר.

הלכך, מודה בו רב נחמן שהוא שלו, כשם ששלמים הם שלו מחיים עד שיקרבו.

כלומר, אכן, אם יביאوهו מחוץ לארץ לבית המקדש ויקריבוהו — זוכה בו הכהן משולחן גבוה, אבל היות ואינו עומד לכך — הרי הוא שלו בלי זכייה משולחן גבוה. ועל בכור זה אמרה הברייתא שהוא נקרא "בעמיתו".

וברייתא רבי שמעון היא, דאמר: לכתחילה אינו צריך להביא בכורות מחוצה לארץ להקריבם.⁽³⁵⁶⁾ ובדעבד, **אם באו תמימים, יקרבו. וכיון שלכתחילה אינו בא, הוא אינו "עומד להקרבה".⁽³⁵⁷⁾**

353. עיין מחלוקת רש"י ותוס' בבא קמא שם. ורש"י מודה שבחייהם לאו משולחן גבוה קזכי. עיין חיי אריה.

354. גירסת השיטה מקובצת על פי הגמרא בבא קמא.

355. הקשה השיטה מקובצת: אם כן, למה העמיד רב נחמן בתחילת הסוגיא את המשנה היא "בכור מוכרין אותו תמים חי" שהוא מדברת בזמן הזה, ולמה לא העמידה בבכור

חוצה לארץ? ותירץ: ניחא ליה להעמיד המשנה בזמן הזה, שאז נשנית המשנה. והתוס' בבבא קמא [שם] כתבו: מפני שהוא דוחק להעמיד בבכור בחוץ לארץ.

356. והטעם יבואר בתוס'.

357. סיכום: רב נחמן סובר שבכור העומד להקרבה, והוא: תם חי בארץ ישראל בזמן הבית — אין לכהן בו זכות. וכשאינו עומד להקרבה, כגון: בזמן הזה, או

מיתובי, הגמרא מביאה ממשנתנו להקשות על דברי רב נחמן.

אמר לו רבי יוחנן בן נורי: מה לי אם אינו ממיר בחטאת ואשם, שהרי אינו של הכהן, שהרי אין הכהנים זכין בהן בחייהן, תאמר בבכור שזכין בו בחייו, והרי הוא של הכהן, ולמה אינו ממיר בו?

ומבררת הגמרא: במאי עסקינן? אילימא בזמן (358) הזה, לא יתכן לומר כן, הא דומיא דחטאת ואשם קתני, הרי המשנה משווה בכור לחטאת ואשם, ובזמן הזה אין חטאת ואשם —

אלא פשיטא שהמשנה מדברת בזמן שבית המקדש קיים.

ואי בבכור בעל מום, גם כן לא יתכן לומר כן, כי סוף סוף דומיא דחטאת ואשם קתני —

ובודאי מדובר בחטאת ואשם תמימים, ובהם

שנתה המשנה שאין זוכין בהם הכהנים "בחייהם", "בחייהם" אינם זוכין, אבל לאחר שחיטה זוכין בהן, ואילו חטאת ואשם בעלי מום (359) אינם זוכים לא בחייהם ולא במותם.

אלא, פשיטא, שהמשנה מדברת בתם. וקתני: בכור ש"זכין בו בחייו". (360)

וקשה על רב נחמן הסובר שלא זכה בו הכהן בחייו?

ודחינן: אמר רבינא: הא נמי, גם משנה זו מדברת, בבכור בחוצה לארץ, ומשנת רבי שמעון היא, דאמר אם באו תמימים יקרבו, ולכתחילה לא יביאום, וסתמא אינו עומד להקרבה, הלכך זוכה בו הכהן בחייו. ולכן סובר רבי יוחנן בן נורי שהכהן ממיר עליו בחייו. ורבי עקיבא חולק עליו, כמבואר במשנה משום דבעינן תמורה בבית בעלים, והוא ישראל שנולד לו בעדרו.

אחרי שנדחו כל הקושיות על רב נחמן, דנה

בכור חוצה לארץ [ואין צריך לומר בעל מום] — יש לכהן בו זכות.

358. גירסת השיטה מקובצת בהשמטות.

359. אף על פי שבודאי ממירין על בעלי מום, כמבואר במשנה הבאה [ט א], מכל מקום המשנה לא מיתוקמת בבעלי מום.

360. הקשה השפת אמת: מה ההוכחה ממה שיש לכהן זכות להיקרא "בעל הקרבן" לענין שיכול להמיר בו [לדברי רבי יוחנן בן נורי] שגם יש לו זכות למוכרו. הרי שפיר יש לחלק בין בעלות לענין תמורה לבין בעלות לענין "זכות

מכירה", שהרי לעיל הביאה הגמרא שתי הוכחות להקשות על רב נחמן. האחת, מבן תערוכת, והשניה מעיר הנדחת. ויכול בן התערוכת להמיר על בכור זה הנולד בעדרו, שהרי נולד בעדרו, ובכל זאת סובר רב נחמן שאינו רשאי למכרו.

וכן בבכור ומעשר של עיר הנדחת. יכול הכהן להמיר על הבכור, לרבי עקיבא על בכור הנולד לו בעדרו, ולרבי יוחנן בן נורי אפילו על בכור שקיבל מישראל. וכן על מעשר בהמה, בלי ספק שישראל הבעלים יכול להמיר, ובכל זאת אינו רשאי למכרו. ומה רצתה הגמרא להשוות דין תמורה לדין מכירה? ומבאר בדרך אפשר, שדיוק הגמרא הוא מלשון המשנה "שזכין בו בחייו".

הגמרא:

אלמא, סובר תנא קמא כי אית ליה לכהן זכייה בגוויה. ורבי שמעון בן אלעזר אומר, כיון שבא לידי הכהן, אין הכהן עושה תמורה, משום שסובר כרב נחמן שאין לכהן זכיה בגוויה. וקשה: לימא כתנאי?

ודחינן: לא קשיא. הא רבי יוחנן בן נורי, הא רבי עקיבא. לעולם בבכור בארץ ישראל, חי תמים, בזמן שבית המקדש קיים – סוברים כולי עלמא כרב נחמן, ואין הכהן יכול להמיר עליו, כיון שאינו שלו כחטאת ואשם.

ומה שנחלקו תנא קמא ורבי שמעון בן אלעזר, מדובר בבכור בחוצה לארץ, ובו סובר רב נחמן שלכולי עלמא הוי ממון כהן, ועל כן סובר התנא קמא שהכהן יכול להמיר עליו, כדברי רבי יוחנן בן נורי במשנה, והלא גם המשנה מדברת בבכור בחוצה לארץ כמו שהעמידה רבינא אליבא דרב נחמן. ורבי שמעון בן אלעזר סובר כשיטת רבי עקיבא, הלכך, סובר שאין הכהן יכול להקדישו, הואיל ואינו ב"בית בעלים", אף על פי

האם לימא כתנאי, שדברי רב נחמן תלויים במחלוקת תנאים שנחלקו אם זוכה הכהן בבכור תם מחיים בזמן שבית המקדש קיים, ולא כל התנאים סוברים כמותו, (361) שהרי שנינו בברייתא: (362) בכור בבית בעלים עושה תמורה, בבית הכהן אין עושה תמורה, דברי תנא קמא. רבי שמעון בן אלעזר אומר: כיון שבא לידי כהן אין עושה תמורה.

והברייתא צריכה ביאור, שהרי דברי רבי שמעון בן אלעזר היינו דברי תנא קמא?

מאי לאו, האם לא נפרש אותה, שהבי קאמר: בכור בבית הבעלים עושה הבעלים תמורה. בבית כהן, הוא הכהן עושה תמורה, ואין בעל, הישראל שנולד לו הבכור בעדרו, עושה תמורה. ועושה הכהן תמורה, מפני שעתה הוא שלו. (363)

362. בברייתא זו יש כמה גירסאות, וכמה פירושים ברש"י לבאר את ההוה אמינא והמסקנא, וברש"י עצמו נתלבטו המפרשים לבאר דבריו, והחסירו והוסיפו ותיקנו בכמה וכמה אופנים, עיין שיטה מקובצת, ברכת הזבח, צאן קדשים, חק נתן, ומתן בסתר. ויבוארו הפירושים על פי הגהות הגר"א, וכפי שפירשו העולת שלמה.

363. ולפי פירוש זה, אין התנא קמא סובר כרבי עקיבא הסובר שהכהן אינו עושה תמורה, מפני שאינו "בית בעלים", ורבי שמעון בן אלעזר מודה לו בכך, וגם הוא אינו סובר כרבי עקיבא. והטעם שאין הכהן עושה תמורה הוא משום שסובר כרב נחמן שהכהן לא זכה בו מחיים.

והשאר הקושיה בצריך עיון. וגם הגר"ז כתב כדברים אלו.

361. ואם אכן נגיע למסקנא שדברי רב נחמן תלויים במחלוקת תנאים, יתיישבו כל הקושיות הנ"ל [שחלק מן התירושים דחיות דחוקים הם]. שהמשניות והברייתות ההן נשנו כדעת מי שסובר בכור בזמן הבית ממון כהן הוא, ורב נחמן סובר בשיטת מי שסובר שזוכה בהן משולחן גבוה.

וקושיית הגמרא היא, מפני שדבר זה כשלעצמו תמוה הוא, שאם כן, למה אמר רב נחמן דינו בפשטות גמורה, והיה לו לומר: הלכה כמאן דאמר הסובר "אין לכהן זכיה בבכור".

שהוא שלו, וזכה בו מחיים.

[לישנא אחרינא: (364) לימא כתנאי?

שנינו בברייתא: **בכור בבית הבעלים עושה תמורה**, הבעלים, ולא הכהן. **בבית הכהן** "זה וזה" בין הבעלים ובין הכהן **אין עושין תמורה**. **רבי שמעון בן אלעזר אומר: כיון שבא לידי כהן אין עושין תמורה**.

ודברי הברייתא צריכים ביאור, שהרי דברי רבי שמעון בן אלעזר היינו דברי **תנא קמא**?

מאי לאו, האם לא נפרש הברייתא, **דרב רב נחמן איכא בינייהו?** תנא קמא סובר "זה וזה" אין עושין תמורה, כיון שסובר רב נחמן, (365) ואינו ממונו של כהן. ורבי שמעון בן אלעזר סובר, כיון שבא לידי כהן – אין "הבעלים" עושין תמורה, ואילו הכהן עושה, כיון שזכה בו ועתה הוא שלו – שלא כדברי רב נחמן.

וקשה: לימא כתנאי?

ודחינן: **לא! דבולי עלמא אית ליה דרב נחמן**, בככור חי תמים בארץ ישראל בזמן הבית, **ודבא**, והברייתא מדברת בככור חוץ לארץ, ונחלקו **בפלוגתא דרבי יוחנן בן נורי**

ורבי עקיבא. תנא קמא סובר כרבי עקיבא, הלכך סובר, שעל אף שהוא ממונו של כהן אינו יכול להמיר עליו, מאחר שאינו ב"בית בעלים". ורבי שמעון בן אלעזר סובר כרבי יוחנן בן נורי, הלכך, כיון שהוא בכור חוץ לארץ והוא שלו, יכול להמיר עליו].

[לישנא אחרינא:

לפי לשון זו, סבר המקשן שמעולם לא נחלקו תנא קמא ורבי שמעון בן אלעזר על התמורה, וכולי עלמא סוברים שאינו יכול להמיר אף בכור חוצה לארץ, כרבי עקיבא, הואיל ואינו "בבית בעלים". אלא שהמקשן דייק מדברי התנא קמא שהוא סובר שאינו עושה תמורה, אבל רשאי הוא למכרו, ושלא כדברי רב נחמן, ורבי שמעון בן אלעזר סובר, שאינו רשאי למכרו, כדברי רב נחמן (366).

ודחינן: לא, כולי עלמא סוברים כרב נחמן, ובכור בארץ ישראל בזמן הבית אינו רשאי למכרו, ותנא קמא ורבי שמעון בן אלעזר נחלקו בככור בחוץ לארץ, ובפלוגתא דרבי יוחנן בן נורי ורבי עקיבא].

שנינו במשנה "בכור מוכרין אותו תם חי" (367).

364. לפי השיטה מקובצת, ולא לפי רש"י.

365. וגם לפי דרך זו צריכים להוסיף שאינם סוברים כרבי עקיבא, כמו לפי לשון ראשון, עיין הערה הקודמת, אלא שלפי לשון זו, נתהפכו סברות תנא קמא ורבי שמעון בן אלעזר.

366. הטעם לדיוק זה, כתב השיטה מקובצת [מהדורת ריד"א]: משום ד"תנא בתרא לטפוי

אתא", פירוש: בא להוסיף על דברי תנא קמא. וכיון שתנא קמא החמיר כל כך שלא הבעלים ולא הכהן ממירים עליו, מוסיף תנא בתרא שאפילו למכור אינו יכול.

367. כללים בסוגיה

א. בכור בעל מום אין מתירים אותו לשחוט ולאכלו, אלא על פי חכם מוסמך הראוי להתיר

למכרו לישראל.

אבל מותר למכור לכהן, מאחר שרועי כהנים אינם נאמנים, ונחשדו כהנים על הבכורות, כמבואר שם. וכשמביא בכור לחכם להתירו, צריך להביא עדים שנפל בו אותו המום מאליו, ולכן מותר למכרו לכהן, לפי שהחכם לא יתירו עד שיביא עדים.⁽³⁷⁰⁾

ומקשינן על טעם זה: **ומי שרי חכם הכי**, וכי יתירו החכם על פי אמירתו בלבד שקיבלו בעל מום מאת הכהן?!

והא אמר רב יהודה: **אין חכמים רואין בכור לישראל אלא אם כן כהן עמו**, מפני שחושדין בו שהוא בכור הנוולד לו בעדרו, ורוצה להתחמק מלתתו לכהן, ואינו חושש אלא על איסור "קדשים בחוץ". לכן צריך

אמר רב חסדא: **לא שנו שמותר למכרו**,⁽³⁶⁸⁾ **אלא כהן**, המוכרו לכהן. **אבל כהן לישראל, אסור למכור.**

ומבארין: **מאי טעמא? דילמא אזיל ישראל**, שמא ילך ישראל הקונה, **ושדי ביה מומא**, ויטיל בו מום בידיים, **וממטי ויביאו לחכם, ואומר לו לחכם "בכור זה נתן לי הכהן במומו, והמום נפל בו ברשות כהן"**. והחכם יאמינו ויתירו שלא כהלכה.⁽³⁶⁹⁾

ומדוע יאמינו החכם? מפני ההלכה ששנינו [בכורות לה א]: כל מומין הראויין לבא בידי אדם, שיש לומר אדם הטילו בו, כגון: נסמית עינו נקטעה ידו [לאפוקי מומין מלידה, כגון: בעלת חמש רגלים] — רועי ישראל נאמנים לומר שאירעו המומין מאליהן. וכיון שהחכם יאמינו — אסור

בכורות.

ב. חכמים חשדו ככהנים שהם מטילים מומין בבכוריהם כדי להתירם באכילה. ועל כן תיקנו, שכהן המראה מום לכהן צריך להביא עדים [או עד אחד] להעיד שהמום נפל בו מאליו. אבל לא חשדו בישראל, כי רק כהנים נחשדו, לפי שיש להם טורח גדול לפרנסו ולגדלו עד שיפול בו מום, ובינתיים אסור בגיזה ועבודה. אבל ישראל אינו צריך לטפל בו אלא שלשים יום בבהמה דקה וחמשים בבהמה גסה, ובטירחא זו שיש לה קיצבה אין חושדין בו. [שפתי כהן סימן שי"ד ס"ק א וס"ק ט].

התוס' [ד"ה דילמא] מבארים הסבר נוסף, שישראל לא נחשד כיון ש"אין אדם חוטא ולא לו", מאחר שבין כך עתיד ליתנו לכהן, אבל הכהן חשוד.

ג. ישראל המביא בכור לחכם להתירו, אין החכם מתירו עד שיביא עמו כהן. כי אף שאינו

חשוד להטיל בו מום בידיים, מכל מקום חשוד שאינו רוצה לתתו לכהן. ואף על פי שאינו חשוד לאכול את הבכור בלי מום, כי האיסור של אכילת "קדשים בחוץ" חמור עליו, מכל מקום, כשיש בו מום, וכל האיסור הוא משום גזל כהן, אינו חושש לאיסור זה, וקל הוא בעיניו, והוא חשוד שמורה לעצמו היתר, ומביא את הבכור לחכם להתירו מאיסור "קדשים בחוץ", ולבסוף לא יתנו לכהן. הלכך, תיקנו חכמים שהחכם לא יתירו עד שיביא עמו כהן ויתנו לכהן.

368. ולקמן יבואר אם מדובר בתם דוקא, או אפילו בבעל מום.

369. כמו ששנינו [בכורות לד א]: הצורם אוזן בכור הרי זה לא ישחט עולמית.

370. הקשה השיטה מקובצת בהשמטות: למה

שיביא עמו כהן, כדי שיתננו לו.

ומתרגינן: **אמר רב הונא בריה דרב יהושע:** אכן, לא משום חשש זה אסר רב חסדא למכור לישראל. אלא, **היינו טעמא דישראל אפור**, והטעם שאסור לישראל לקנות בכור תם⁽³⁷⁴⁾ מן הכהן, הוא **מפני שנראה ככהן המפייץ בבית הגרנות**, לזרות ולעמר כדי

אם כן, קשה⁽³⁷¹⁾ למה יש לחשוש שהישראל יטיל בו מום באומרו שהכהן נתן לו במומו, הרי הכהן שהביא עמו, שלפי טענתו מכרו לו⁽³⁷²⁾, יכחישו!⁽³⁷³⁾

על כן תיקנו חכמים שאסור לכהן למכור לישראל בכור [אפילו בעל מום], כדי שלא יטעון כן.

ומקשה הגמרא: מה החשש בדבר, הלא צריך להביא עמו את הכהן, והכהן יכחישו? ועיין במהרי"ט **אלגאזי** [פרק ה' דבכורות או מז — ה].

372. על פי הגר"א.

373. פירוש [על פי השיטה מקובצת בהשמטות]: עתה מחדשת הגמרא, שאפילו באומר "כהן מכרו לי במומו" גם כן צריך להביא עמו כהן. ומניין ידעה הגמרא לומר כן? כיון דאם לא כן, מה הועילו חכמים בתקנתם, הלא גם בבכור הנולד לו בעדרו יביאו לחכם, ויאמר "כהן נתנו לי במומו". ועיין במהרי"ט **אלגאזי** [שם] המאריך בסוגיא זו.

374. כן כתב רש"י. ומשמע מדבריו שבעל מום מותר לקנות. ואפשר לדייק כן גם מרש"י בתחילת הסוגיא, שכתב "לא שנו אלא כהן לכהן. יכול למכרו תמים". ועוד, הרי אמרה הגמרא "דילמא אזיל ישראל ושדי ביה מומא", משמע שמדובר בתם.

הגר"א מוכיח כן ממה שאמרה הגמרא "מכר לי הכהן במומו".

הרש"ש טוען שגם בעל מום נמכר בזול מפני שאינו נשחט באיטליו ולא נשקל בליטרא. ומביא לשון הרא"ש [בכורות פרק ה'] "אמרו ליה

לא אמרה הגמרא שהחשש הוא שיאמר "בכור זה מכר לי כהן כשהוא תם וברשותי נפל בו מום". וכדאי לו לטעון כך, כי לא נחשדו ישראל על הטלת מומין בבכור? ומתרחק בפשטות: אם יטעון כן, ודאי שלא יאמינו לו, כי למה קנה בכור תם, ומה טיבו של בכור תם, ובודאי שיש כאן ערמה.

371. וביתר ביאור, ב"הוה אמינא" סברה הגמרא שהישראל נזהר גם מאיסור גזל כהן, הלכך בכור הנולד לו בעדרו לא יביאו לחכם ולא יעשה שום טצדקי להיפטר ממצות נתינה, ואינו חשוד לכך, אלא יתננו לכהן. מה שאין כן כשקנהו מכהן, וכבר אין כאן גזל כהן, אז נחשד להטיל בו מום. [ובתוס' יבואר למה נחשד, הלא ישראל נאמן על הבכורות].

ומקשה הגמרא, שכל המהלך הזה אינו נכון, כי ישראל אינו חושש לגזל כהן, ונחשד על כך, ורב יהודה כבר נתן פתרון לבעיה זו, והוא, שיביא עמו כהן. ופתרון זה אינו דוקא באומר "נולד לי בעדרי" אלא אפילו באומר "נתן לי כהן במומו". ומאחר שבין כך ובין כך יביא עמו כהן והוא יכחיש, איזה חשש יש לחשוש? כל זה הוא לפי שיטת רש"י ותוס'.

אבל רבינו גרשום והשיטה מקובצת גרסו גירסא אחרת. ולפי גירסא זו אינו חשוד להפיל בו מום בידים [ומסולקת קושית תוס'], אלא, שחששו שמה יעכב אצלו בכור הנולד לו בעדרו עד שיפול בו מום מאליו, ואם החכם לא ירצה להתירו מפני שחושד בו שרוצה לגזול את הכהן — יאמר לחכם שהכהן מכרו לו במומו.

שיתנו לו התרומות, ואסור לעשות כן, לפי שהוא חילול השם, שנראה כאילו מקבל התרומות עבור שכר פעולתו.

וכמו כן כהן זה, המוכר לישראל, נראה כאילו מוכרו בזול [נסתם בכור תם בזמן הזה נמכר בזול, מאחר שאינו ראוי לאכילה תיכף עד שיפול בו מום, ובינתיים משהה אותו הלוקח ואינו מרוויח ממנו גיזה ועבודה] כדי שיתן לו עוד בכורות שיוולדו לו בעדרו. (375).

רב אשי חולק על רב חסדא, וסובר שטעם זה שנראה ככהן המסייע בבית הגרנות אינו אלא כשנתן לישראל את הבכור בתורת מתנה, ולא כשמוכרו לו.

והגמרא מביאה מעשה שאירע:

מר זוטרא איקלע לבי, הגיע לבית רב אשי.

אמרו ליה בני הבית למר זוטרא: לטעום מר מידי, יאכל דבר מה!

איתנו לקמיה בישראל, הביאו לפניו בשר, ואמרו ליה, בשעת הגשת הבשר: ליכול מר,

דמברי, בשר זה בריא הוא, משום דבוכרא בשר בכור הוא! שבשרו בריא יותר משאר בשר.

אמר להו: (376) מנא לכו הא? מנין לכם בשר בכור, הלא אינכם כהנים?

אמרו ליה, דזבן לן, מכר לנו פלוני כהן. (377)

אמר להו: לא סבירא לכו, וכי אינכם טוברים הא דאמר רב הונא בריה דרב יהושע שאסור לקנות בכור (378) מכהן, מפני שנראה ככהן המסייע בבית הגרנות?

אמרו ליה: לא סבירא לך, אכן, אין אנו טוברים כן, דאנן מוזבן קא זבנינן, אנו קנינו אותו, ואין לחשוש שנראה כמסייע, שהרי לא נתנו לנו במתנה.

אמר להו: לא סבירא לכו, וכי אינכם טוברים הא דתנן, את מה ששינו במשנה במסכת בכורות [כו ב]: עד כמה ישראל חייב ליטפל בבכור בזמן הזה, לטרוח בו לגדלו קודם שיתנו לכהן? בבהמה דקה — שלושים יום, (379) ובגסה — המשיים יום. אמר לו לכהן בתוך זמן זה "תנה לי ואני אטפל בו", הרי

הגר"א אינו גורס כן. ולא עוד אלא שלדעתו צריכים להוסיף שאמרו לו במפורש שקנוהו כשהיה תם. דאם לא כן, קשה, למה לא רצה לאכול, הרי היתר גמור הוא.

והרש"ש טוען להיפך, כיון שלא בירר אצלם אם קנוהו תם או בעל מום, משמע שבכל אופן אסור, לשיטתו [שם] שגם בבעל מום יתכן "נראה כמסייע".

378. על פי הגר"א.

379. גירסת המשנה.

שמכר לנו פלוני כהן במומו. ועיין בשיטה מקובצת אות ט"ז בשם ספרים אחרים. ועיין בשפת אמת.

375. מה שאין כן כהן מכהן אינו נראה כמסייע בבית הגרנות. כי הכהן בעל העדר אינו מוכרח לתת לכהן אחר את הבכורות שיוולדו לו בעדרו בפעם אחרת.

376. גירסת השיטה מקובצת.

377. השיטה מקובצת מביא גירסא בשם ספרים אחרים "במומו".

זה לא יתננו לו.

ואמר רב ששת: מה טעם, למה לא יתננו לו? מפני שנראה ככהן המסייע בבית הגרנות, שהכהן לוקחו ומוכן לטרוח בו כדי שיתננו לו ולא לכהן אחר.

אמרו ליה: התם, שם כשלוקחו לפני זמנו, מוכחא מילתא, מוכח הדבר שלוקחו כדי שלא יתננו לכהן אחר, כי הרי בשביל זה מוכן הכהן לטפל בו כבר עתה.

אבל הכא, מוזבן קא זבנינן. בקניה שקנינו ממנו אינו נראה ככהן המסייע.

לישנא אחרינא (380).

אמר להו: לא שמייע לבו הא דאמר רב הסדא וכו' ואמר רב הונא בריה דרב יהושע: משום שנראה ככהן המסייע בבית הגרנות?

אמרי ליה: לא שמייע לן. כלומר, לא סבירא לן? אין אנו סבורים כלל שיש איסור של "נראה כמסייע".

אמר להו: והא מתניתין היא, דתנן וכו'. ואמר רב ששת, מפני שנראה ככהן המסייע בבית הגרנות? ואיך אתם יכולים לומר "לא סבירא לן", הרי משנה היא?

אמרו ליה למר זוטרא: התם, לא יהיב דמי,

אינו נותן לכהן דמים עבור הבכור, אלא אדרבה, הכהן מטפל בו בחנם כדי שיתנוהו לו ולא לאחר. אבל הכא, הא יהיבנא דמי, הלא קנינו אותו מן הכהן, ואינו עושה עמנו טובה כדי שניתן לו פעם אחרת! מאי אמרת, אם יש לך להשיב על כך, שיש לחשוב דלמא מוזיל כהן לגביה, יתכן שהוא מוכרו בזול משום דסבר, כי הוה ליה כאשר יהיה לישראל הזה בכור אחריתי, יהיב לוי שמחשב הכהן שיתנו לו הישראל בפעם אחרת. דבר זה, לא מסיק אדעתיה, אינו מעלה הכהן בדעתו, כי לא שביק ודאי דנקיט בידיה, אינו מניח הישראל ומוזיל את הבכור שיש לו בוודאות בידיו, ונקיט ספק, דלא ידע אי הוה יהיב ליה או לא, על הספק אולי יתנו לו בפעם אחרת, כי אולי לא יתנו לו, ואינו מסתמך על כך.

שהרי אין דרכו של אדם לחשב כך, כי אמרי א-ט אינשי, דרך אנשים לומר: בוצינא טב מקרא. משל הוא: דלעת קטנה של עתה, טובה היא מדלעת גדולה של מחר. (381) כלומר, מוטב שאמכרנו עתה בשוויו, כי שמא גם אם אוזיל לו את המחיר עתה זה לא יועיל לי כלום בעתיד, שלא יתן לי בפעם אחרת את הבכורות שלו.

מתניתין:

המשנה מבארת מהו סוג הבהמה אשר המרה

בוצינא הוא קישואין וקרא הוא דלעת. ודלעת גדולה וחשובה יותר מקישואין אלא שמתאחרת להתבשל, והקישואין ממהרת להתבשל. ומשל הדיוט כך הוא: אדם אוהב הקישואין יותר מפני שנהנה בה מהרה, ממה שהוא אוהב דלעת

380. על פי גירסת הרמב"ן והרא"ש במסכת בכורות [שם].

381. כן פירש רש"י.

התוס' במסכת כתובות [פג ב] מפרשים: